

ETNOMÜZİKOLOJİDE "ETHICAL*" KAVRAMLAR

Gonca Z. GİRGİN
İTÜ MİAM Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Etnomüzikolojide, 1970'li yıllara kadar, etnomüzikologların aynı "ethical" sorunları yaşamalarına rağmen, çözüme ulaşabilmek adına kayda değer çalışmalar yapılmamıştır. Bahsedilen etik sorunlar sadece etnomüzikolojide değil, hemen hemen bütün sosyal bilimlerde tartışılmalı dönemleri yaratmıştır. Konu ile ilgili olarak tecrübe edilen problemlerdeki ana sebep kültürel farklılıklardır. Makalede bahsedilen problemlerin niçin meydana geldiği daha geniş açıları ile ele alınmış diğer sebepler üzerinde de durulmuş ve günümüze kadar yapılan çalışmalarla beraber çözüm olarak bazı fikirler sunulmuştur. Bilindiği gibi, özellikle etnomüzikoloji ve antropolojide günümüze kadar birçok çalışmalar yapılmıştır. Fakat, henüz kesin bir sonuca ulaşamamıştır. Çözümler üretebilmek için şüphesiz konu ile yakından ilgilenilmeli ve sık sık gündeme getirilmelidir. Şu an için kesin bir çözüme ulaşmak mümkün olmasa da, gelecekte farklı dinamikler ve fikirler sunmak sonuca ulaşmanın bir gereğidir.

Anahtar Kelimeler

Etnomüzikoloji - Ethic - Etnomüzikolojide Ethical Kavramlar

Sosyoloji, antropoloji, etnomüzikoloji gibi insan ilişkileri ve etkileşimleri ile ilgili bütün bilim dalları içerisinde, tartışma ortamını rahatlıkla yaratabilen "ethic" kavramı, özünde belli bir kültüre ait ve bağlı doğruları yaşayan, diğer tarafta kültüre yabancı, bir hedef doğrultusunda o kültürü tanımaya çalışan, tâbir yerinde ise; dışarıdan olan kişilerin arasındaki (insider/outsider) ya da bilgi alanlar ile verenler arasındaki (fieldworker/informants) ilişki süreci, seyri ve problemlerinin toplamıdır. Kelimenin sözlük anlamı olarak ise; "ahlâkî değerler, bir takım sorumluluklar" gibi hissîyata dayanabilen ve bilimsel açıdan oldukça çelişkili kavramlar akla gelebilir.

"Ethic" konular kapsamında 1970'li yıllara kadar kendine dönüşümlü, eleştirisel ve pozitif araştırmalara gereği kadar rastlamak ne yazık ki mümkün olmamıştır. 1960'lı yıllarda kapsamı ile ilgili verilere fazlaca rastlanmayan ilk çalışmalar Asya ve Latin Amerika'da yapılmıştır. İlk kayda değer ve açık bildiri ise; "Society For Ethnomusicology (SEM)" kurumunun 1972 yılında, Toronto'da düzenlediği panelde ortaya çıkıyor. Yine görülen ilk ışıklarla beraber ilk ciddi tartışma ortamını da,

"*The New Grove Dictionary*" adlı kaynakta Barbara Krader yaratmıştır. Bahsedilen yıllara rastlayan ve günümüze kadar varlığı saptanabilen kaynakları şu üç grup altında düzenlemek mümkündür:

1. "*SEM*" kurumunun Toronto'da ki panelinde verilen bildirimler,
2. "*American Antropolocigal Association*" (AAA) yolu ile günümüze ulaşanlar,
3. Etnomüzikolog ve diğer akademisyenlerin konu ile ilgili makaleleri.

Söz konusu kaynaklar incelendiğinde, daha önce ki yaptığımız tanımlar irdelenerek konu ile ilgili çeşitli yaklaşımlara ulaşabilmek mümkün. Karşılaşılan iddialardan biri "*ethic*" kavramının Batı ülkeleri akademisyenlerinin, Doğu ülkeleri üzerinde çalıştığı geniş bir konu olduğunu da ekleyen *Sachs*'a ait;

Yüksek akademisyenlerle fikir birliğine vardığımız bir konu var ki oda; *ethic* kavramının doğu ülkelerinin ihtiyaçları ve nüfus problemleri ile ilişkisi olduğudur. Bu konunun çözümünde ise başvuru Batılı etnomüzikologlardır. (**SACHS, Handbook on Ethics of the Committee on Ethics**)

Diğer bir yaklaşım ise; en önemli "*ethic*" konuların temelinde, akademisyen ve bilgi verenlerin ilişkilerinde meydana gelen problemler ve doğruların olduğu kamsındadır. Konu ile ilgili olarak 1971'de AAA kurumu tarafından yayınlanan "*Principles of Professional Responsibility*" başlıklı makalenin önsözündeki ilk cümle hatırlanabilir:

"Antropologlar dünyanın birçok yerinde insanlar ve statüleri arasındaki kişisel ilişkileri üzerine çalışmalar yaparlar". (**MYERS, 1992: 329**)

Antropologların çalışma alanı ile örneklendirilmiş, bir nevi "sorumluluk" olarak algıladığımız bu konu diğer kaynaklarda biraz daha genişletilmiş ve anlam derinleştirilmiştir. Şöyle ki; SEM ile ilgili kaynaklarda "*ethic*" kavramı, devleti ve kamuyu oluşturan kişiler arası ilişkiler, lokal ilişkiler, araştırma sponsorları, akademisyen ilişkileri, basım ve dağıtım aşamaları, kamu ve öğrenci ilişkileri başlıklarını taşıyan ana konular bünyesinde sık sık değinilen ve açıklamaya gidilen bir kavramdır.

Söz konusu olan "ethic" unsurlara en yakın ve günümüzde de en çok yüklenen anlam olan "sorumluluk" olgusuna daha yaklaşıp iddia, Ralph Beals'ın "*amaçların deklare edilmesi*" yorumuyla işlenmiştir. Beals'a göre insanların refahına hizmet etmek için bilgi artışı olmalıdır. Bu cümleyi irdelediğimizde konunun özü olarak bir çok esas anlamlar çıkartabiliriz. Düşünce ilk şekillenen, bir insanın yardımı ve özverisi ile diğer bir insana verilen hizmettir. Daha sonra insan aracılığıyla bilime hizmet olarak da resmedilebilen bu cümle, bütünsel ve pozitif bir yaklaşım tarzı olmasından dolayı temel fikirdir. Üretilen diğer iddiaların temelinde şüphesiz bu mantıksal süreç mevcuttur. Örneğin "*Society for Applied Antropology*" grubu tarafından yayınlanan "*Code of Ethics*" adlı makaledeki açıklamalarda ulaşılan nokta yine sorumluluklar ve bu sorumlulukların gereği izlenecek yol olmuştur.

Akademisyenlerin okurlarına, bilime ve arkadaşlarına karşı sorumlulukları vardır. Code sözcüğü de, bu sorumluluklar çeliştiği zaman terimlerin tekrar tarif edilmesi ve bu konuda ısrarcı olunmasını tanımlar. Burada terimlerden kastedilen şey ise yüksek olasılıklı potansiyel çelişmelerin açısından bakıldığında sisteme yüklenen türlerdir.(MYERS, 1992: 330)

Beals, söz konusu fikirdeki çelişkilerin nedenlerini araştırmacıların duygusal materyaller üzerine seçim ve araştırma yapmaları, bilgilerini saklamaları, yanlış bilgi vermeleri, tariflerin eksikliği ve başarısızlığı ve kişisel etkileşimleri olarak sıralamıştır.

Başka bir düşünce ise Batı Kültürüne ait "*ethic*" konulara ilişkin değerlerden meydana gelir. Örnek olarak; Doğu Kültürü ile ilgili uzman bir etnomüzikoloğun, Batı Müziği üzerine yaptığı akademik bir çalışma sürecini ele alabiliriz. Bu çalışma sürecinde oluşacak kültürel kaynaşma veya çatışmalar, Doğu ve Batının "*ethic*" kavramları ışığında gelişecektir. Söz konusu noktada ortaya çıkan diğer bir tartışma ise; iki farklı kültürün doğasında birbirinden etkilenme sürecini de önceden geçirmiş olabileceğidir. Antonio Gramsci'ye ait felsefî bir yaklaşımda, kültürler arası etkileşimin doğal ve kaçınılmaz sonuçları vardır. Gramsci'ye göre, bir toplumda, o topluma ait olan veya olmayan herhangi bir insanın kendini yönetmesinin zamanla aynı şartlar altındaki bütün insanlar için *norm* halini alacağı kaçınılmaz bir gerçektir. Aynı zamanda bu etkileşim, bir çeşit hareket ya da tepki yolu olarak yorumlanabilir. Peki o halde araştırmalar sırasında kimin ahlakî değerleri kabul edilecek ve temel alınacaktır? Soruya pozitif ve objektif bir cevap vermek gerekirse; incelenen konuyu tek bir kültüre ya da tek bir dine ait olarak görmemenin doğru bir adım olacağı söylenmelidir.

"Ethic" sözcüğünün buraya kadar açıklanan kavramsal karşılıklarının yanı sıra, bilim içerisinde zaman zaman güçlükler doğurabilen ve çözümünün henüz standart bir yöntemle bağlanmamış olmasından şikâyet edilen bir problem kimliği de mevcuttur. Ancak bahsedilen "*problem olma*" olgusu negatif ve caydırıcı bir engelden çok pozitif olarak düşünülmesi ve yorumlanmalıdır. Aksi halde bilimsel bir sürece eksi anlamlar yüklemek yeni verilerin ve fikirlerin ortaya çıkışını engellemekten başka hiçbir işe yaramayacaktır.

Özellikle etnomüzikologların sayısız problemleri "*ethic*" kavramları ile ilişkili olarak, etkileşmiş kültür grupları bu kültürlerin müzikleri ve enstrümanları hakkında öğrenme, toplama, sunma ve yayma aşamalarında meydana gelmektedir. Konuya verilen ilk örneklerden biri Paul Berliner'in "*The Soul of Mbira*" ve Keil'in "*Tiv Song*"ları üzerine yaptığı kritiklerden elde edilen izlenimlerden oluşuyor. Bahsedilen kaynaklar Afrika Enstrümantal Müziğindeki gerçek tonları inceliyor. Kaynağın son bölümünde bilgi verenler ve araştırmacı arasındaki ilişkiye dair bir teşekkür yazısı mevcut. Ancak yazarın teşekkürlerinin yanı sıra, bilgileri yaklaşık 6 yılda hazırlayabildiği ve çalışmalarını sırasında 3 kere Afrika'ya gidip geldiği, ayrıca bu yolculuklar sırasında titizlikle yapılan birçok testten de geçirildiği yer alan deneyimler arasında. Berliner'in bu verileri ile imâ edilen "*ethic*" tutumu neyi ifade ediyor? Deneyimselliğinin yanında karşılaşılan bir problem olarak da görülen bu sorudan "*ethic*" konuların, araştırmacıların rollerinden meydana geldiği sonucunu da çıkarmak yerinde bir iddia olacaktır. Çünkü yabancı olduğunuz ve daha önemlisi yabancı olarak kabul edildiğiniz bir kültürde bütün sır perdelerini aralayacak kadar bir araştırma yapmak, sürekli ve kesintisiz sonuçlara ulaşmak hayli zor bir süreçtir. İncelenecek kültüre ait olan toplumun yabancı bir kültürden gelen bir araştırmacıya güven duymaması çok doğal bir problemdir. Dahası, bir yabancının, kendine ait olmayan mirasını ne kadar eşit ve objektif olarak paylaşacağı, masaya yatırılan tarafsız doğruların oranları, ve en önemlisi kendine ait olmayan bir şeyi ne kadar koruyabileceği kaygıları da bu tedirginliğe eklenebilir. Ancak diğer tarafta alan çalışmalarının bilimsel bir ihtiyaç olduğu da düşünülmelidir. Günümüzdeki "*ethic*" kavramı üzerindeki tartışmalar ise "*alan çalışmalarındaki ethic inançları*" olarak algılandığından sorumluluk değeri fazlaca su üzerine çıkamamıştır.

"Ethic" olgusunu yalnızca etnomüzikoloji alanında ele aldığımızda ise antropolojiden bir adım geride olduğunu görmek mümkündür. Örneğin; Antropolog Raymond Firth konu ile ilgili birçok raporu 1973 yılında vermiş ve gözlemci sonuçlarının fark edilmesini de kapsayan deneysel gerçeklerden geri çekilmek konusunu da tarif etmiştir. 1986 yılına kadar, Marcus ve Fisher çalışılan alanlarda ve

zamanla değişen metotlarda en ilgi çekici teorik verilerin epistemolojik problemler ile tekrar sunum ve yorumlamalarda, sosyal düşünce ve sosyal düşünürlerin çalışmalarından elde edildiğine de değinmişlerdir.(MYERS, 1992: 331) Antropolojideki bu gelişmeler, doğal bir sonuç olarak; etnografik çalışmalarda "ethic" konularına bakış açısında, profesyonel ve yeni yaklaşımlar doğurmuştur. Ancak, söz konusu ilerleme gereken bilimsel hızda kaydedilememiş, takip etme yolu ile keşfedilmiştir. Etnomüzikolojide, bu gelişmeler esnasında birçok metot yanlış kullanılmış hatta zaman zaman kişisel ve duygusal yaklaşımlarla yarardan ziyade zarara sebep olunmuştur ki; günümüzde de bu tür yaklaşımlar görmek olasıdır. Bazı batılı etnomüzikologlar Doğu Kültürüne ait herhangi bir müziği incelerken kendi yaklaşımlarını ve tavırlarını ortaya koymuşlardır. Bu sayede araştırılan müzik kültürü ile ilgili, derinlemesine bir sonuç alınmasını, o müziğin yeterince anlaşılmasını, yorumlanamamasını hattâ yanlış anlaşılmasını dahi hazırlayan bir süreç doğmuştur ya da Doğulu akademisyenlerin Batı Müziği üzerinde yaptığı araştırmalarda da aynı durum ve sonuçlar gözlemlenebilir. Tâbir yerinde olursa, bazı suçlamalar da daha ileri boyuta ulaşmış, incelenen müziğin anlaşılamadığının yanı sıra gereği kadar değer verilmediği de savunulmuştur.

Peki, bahsedilen problemlerle ilgili kısmî bir çözüm üretmek gerekirse neler söylenmelidir? Öncelikle bu soruyu sadece akademisyenler yönüyle düşünmek yerine kültürde dama taşları görevini üstlenen olguları ve yine o kültürün insanını da bir takım sorumluluklar yükleyerek ele almak gerekir. Kısaca; "insider-outsider" ilişkisine baktığımızda "insider" kimliğinin de yaklaşım tarzının gelişmesi ve bilimsel sürece girmesi gerekir. Bu konu ile ilgili küçük bir örnek olarak şunu söyleyebiliriz: "*Belli bir kültürün insanına göre, dışarıdan olan bir akademisyen 'o'nun müziğini asla anlayamaz.'*"

Bu iddiayı kültüre ait bir parça tarafından düşünür, mantık ve duyguların da bu düşünceye eklendiğini kabul edersek haklı bir yaklaşımdır diyebiliriz. Ancak o toplumun günlük yaşayış şekli haline gelen ve sürekli duyulan müziğinin bir çok yönü hatta farklı yönleri kendileri tarafından fark edilmeyebilir. İşte bu bağlamda yabancı bir gözün ve mantığın yorumlarının farklı ve ilginç olacağı da mümkündür yani akademisyenler, o kültürün müziğini asla anlayamayabilir fakat en azından, onların farkında olmadıkları noktaları fark edip açığa çıkarabilirler. Bu bilgiler ışığında atılacak adım ise; bilimsel araştırma sürecini, farklı bir kişinin bakış açısının kendilerini daha iyi tanımlamaları açısından da yararlı olabileceği; kısacası söz konusu araştırmanın amacının bilimin yanı sıra o kültüre hizmet etmek olduğunu da kabullendirmek gerekir.

Günümüzde konuya ilişkin üretilen çözümlerden en çok benimseneni ise önceki zaman diliminde mevcut olan araştırma metotları tarafından arttırılmış sınırlı problemleri incelemektir. Bu hususta kamunun tartıştığı iki tür yaklaşım ortaya çıkıyor; farazi çalışmalar ve kişisel varsayımlar, akademisyenlerin "ethic" kavramı ile ilgili şikayetleri ve eleştirileri. Özel durumları kapsayan bazı "ethic" çıkmazlar ise sadece "ethic" kavramların doğasını gözler önüne serebiliyor. Genelleştirilmemiş sorumluluklar oldukça spesifik şartlardaki konulara ışık tutarak, basit cevaplar verebiliyor.

American Antropological Association (AAA), çözümlerle ilgili olarak, daha açık ve özel örnekler vererek bu çözümler üzerinde tartışma ve üretim aşamasını hızlandırmıştır. Bu bağlamda verilen çözüm yolları şöyle şekillendirilmiştir;

1. "*Nâdir ve kıymetli bir enstrüman*"

Bir kültüre ait yapılan alan araştırması sırasında olağanüstü ve değişik olarak tâbir edebileceğimiz bir enstrüman çalan, eski bir müzisyen ile karşılaştığımızı varsayalım. Bu enstrümanı incelemek yada değerlendirmek ile ilgili olarak izlememiz gereken yolun niteliği ne olmalıdır? Hemen enstrümanı satın alıp bir müzede sergiletmeyi mi, sadece kaynak olarak araştırma için kullanmayı mı, veya daha bir çok alternatif olarak farklı tutumlar üretmeyi mi düşünürüz? Bu örneğe karşı savunulan iki ana fikir ise şunlardır:

- a. Tarihsel açıdan önemli olan bir enstrüman yaşadığı kültüre aittir. Enstrümanı o kültürün dışına çıkarmak, bir vücudun uzvunu kesmek gibidir, özellikle söz konusu enstrümanın telafisi mümkün değil ve tek olma özelliği de biliniyorsa.
- b. Dünya müziğinde bulunan bir tek yada özel örneğin kayıtlanması, sergilenmesi oldukça önemli ve doğru bir tutumdur. Aksi halde müzikal değişiklikler, tarihin bölümlerine ait unsurlar, enstrümanların ve repertuarın unutulmasını sağlayabilir. Eğer gelenek varlığını sürdürebilecek durumda ise, o kültürün müzisyenleri geleneklerini yaşatmalı, aksi durumda ise, gelecek kuşaklar için sergilenmeli ve saklanmalıdır.

Verilen tutumların bilimsel ve kültürel sorumluluk açısından en uygun olanı, tartışmasız ikinci varsayımdır. Şöyle ki; yaşayan kültür içerisinde bir objeyi bilime hizmet adı altında kendi evinden dışarı çıkarmak doğru değildir. Bu davranış, daha önce bahsettiğimiz sorumluluklar içerisinde belki bilime karşı olan sorumluluğu yerine getirmek olarak düşünülebilir ama kültüre karşı haksız ve saygısız bir davranış olur. Fakat yaşamayan bir geleneğin tarihselliğini ve özelliğini bilimsel doğrular içerisinde ortaya koymak bir uzvu kesmek olarak algılanmamalıdır.

2. "*Elde edilen döküman ve sonuçlar*"

Yine yapılan bir alan çalışması sırasında kültüre ait bir müzisyen dini müziklerinin kaydının yapılmasına izin vermiş ve kayıtlar araştırmacı tarafından tamamlanmıştır. Bu noktada araştırmacının ölmesi halinde bu kayıtların ne yapılacağı konusunda çeşitli çözümler üretilmiştir:

- a. Kayıttan alınan bir kopyayı müzisyenin ailesine vermek,
- b. Kaydı arşivde saklamak ve gelecekteki bilgilere ışık tutması açısından bilimsel bir dokümanını çıkartmak,
- c. Araştırmacının tanıdığı bir meslektaşından kendisine bir şey olması halinde aynı şekilde o kaydın sunumunu yapmasını istemek ve bu zemini hazırlamak.
- d. Kaydı ortadan kaldırmak.

Bu verilerde ise tek hatalı çözüm yolu son şıkta verilen kaydı ortadan kaldırmak düşüncesidir. Ne sebeple olursa olsun edinilen hiçbir bilginin, kaydın yok edilmesi doğru bir tutum değildir. Hattâ bazen yanlış veriler, doğru sonuçlara daha çabuk ulaşmayı sağlayabilir. Dolayısı ile son madde, bilimin doğrularının yanı sıra mantığa da uygun değildir.

3. "*Te'lif Hakları*"

Bir alan çalışmasında, araştırılacak kültüre ait müziğin icrası için kendi kültüründen götürülen müzisyenleri ve olayın gelişimini inceleyelim; Bu adımda ki amaç araştırmacının kendi müzisyenin o kültürün müziği ile ilgilendiğini kanıtlamak ve yapılacak çalışmayı sempitize etmek fikri olabilir. Peki, bu noktada müzisyenlere karşı gösterilecek tutum ve davranışlar nelerdir?

- a. Müzisyenlere dolgun bir ücret verilebilir.
- b. Müzisyenlere bu çalışmalar yayınlandığında ayrıca bir ücret ödeneceği belirtilebilir.
- c. Bunların dışında telif hakkı olarak ekstra bir ücret ödenebilir.
- d. Kayıttan alınan fazla kopyalar müzisyenlerin çevresindekilere vermesi amacı ile dağıtılabilir.

Bahsedilen bütün tutumlar her ne kadar ticari gözükse de, emek karşılığı her iki taraf içinde elde edilecek memnuniyeti sağlamaya yönelik olduğundan son derece doğrudur.

4. "Önceden verilen bir söz yada yanlış anlaşılma"

Yine bir araştırma sırasında, o zamana kadar deşifre edilmemiş, gizli inançları olan dini bir grubun özel bir törenine katılma ve kaydını alma iznini önceden aldınız yada aldığınızı zannederek, bütün araç gereçlerinizi de alarak incelenecek alana geldiniz. Ancak geldiğinizde bu törenin kaydını almanıza izin verilmedi. Karşılaştığınız bu manzaraya uygun olarak nasıl tutumlar içerisine girebilirsiniz?

- a. İzin isteyip hemen oradan ayrılabilirsiniz.
- b. O sırada çevrenizde bulunan daha önceden de tanıdığınız ve yaptırımı olabilecek bir kişiden ikna konusunda yardım isteyebilirsiniz.
- c. Karşılaştığınız bu gerilimli duruma rağmen eninde sonunda kaydı tamamlarsınız.

Verilen çözümlerde ilk yaklaşım tarzı oldukça duygusal bir hareket olarak yorumlanabilir ve bu tutumla bilimselliğin gereğinden bir hayli uzaklaşmış olur. Gruplar içerisinde, gruplar ile yetkililer arasında, hatta sonuçlarında sansür yapmak zorunda kalınan çeşitli çelişkili durumlarda, alan araştırmacıları oradan uzaklaşmak yerine karşılaşılan problemin üzerinde düşünmeli ve çıkar yollar aramalıdır. En kötü ihtimalde araştırma olduğu şekilde sunulmalıdır. En son belirtilen yaklaşım öncelikle misafiri olduğunuz kültür tarafından hoş karşılanmayacaktır. Bir şekilde gizli bir kayıt alınabilir ancak bu davranış ne açıdan bakılırsa bakılsın doğru değildir. Karşılaşılan problemin çözümüne ilişkin en doğru çözüm ise ikinci madde ile açıklanmıştır. Bilimsel açıdan başkalarının

statülerinden bu şekilde yararlanmanın hiçbir sakıncası yoktur. Ancak bahsedilen çözüm uygun olduğu kadar her ortamda elverişli olmayabilir. Bu yardımın sağlanmadığı durumda ise kesinlikle vazgeçmeden uygun koşullar aranmalıdır.

Yukarıda AAA tarafından saptanan bazı çözüm yollarında (MYERS, 1992) yada daha önce bahsettiğimiz kişisel olarak üretilen çözüm yollarında ortak birkaç nokta bulmak mümkün. Bu işaret edilen unsurların her birini kısaca ifade etmek gerekirse, bütün kültürel değişiklikler ve çelişiklere göre aynı yöntem ve tekniğin geçerli olmayacağını, sorumluluk, güven ve mantığın "ethical" kavramlar bağlamında çeşitlilik gösterebileceğini söyleyebiliriz. Dolayısıyla esas problem olarak görülen "ethical" çıkmazların belli bir standarda göre çözümlenememesi kaçınılmaz bir sonuçtur. Bu bağlamda karşılaşılan "ethic" kavramlarının çatışmalarına paralel, en doğru tutum kazanılan tecrübelerden yararlanmaktır. Unutulmaması gereken ayrıntı ise, bir alan çalışması sırasında, içinde bulunulan ve dışarıyla ilgili tüm çerçeve resmedilerek, sorumluluklar ve değerler şemsiyesi altında, yağmurdan korunmayı öğrenmek olacaktır.

DİPNOTLAR:

* Makalede Ethic kelimesi orijinal yazımı ile kullanılmıştır. Çünkü; bu terimin konu içerisinde ifade ettiği anlam ile, Türkçe sözlükte karşılık olarak verilen anlamı birbirinden farklıdır.

KAYNAKLAR:

NETTL, Bruno; (Chicago 1983), *The Study Of Ethnomusicology, Twenty-nine Issues and Concepts*.
 MYERS, Helen; (New York, 1992), *Ethnomusicology an introduction*, The Norton/Grove Handbooks in Music.
 WITZLEBEN, J. Lawrence; (1997), "Whose Ethnomusicology? Western Ethnomusicology and the Study of Asian Music", Journal of Ethnomusicology, Vol.41, No 2, Spring/Summer.
 TOKU, Neşet; (İstanbul 2002), "Sosyolojide Gelenek ve Modernite", Akademik Araştırmalar Dergisi, Sayı 13, Mayıs/Temmuz.
 ÖZER, Yetkin; (İzmir 2002), *Müzik Etnografisi, Alan Çalışmasında Yöntem ve Teknik*, Dokuz Eylül Yayınları